

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Природа і природні небезпеки Причорномор'я»

Компонента освітньої програми – вибіркова (4)

Освітньо-професійна програма	Геосистеми та георизики
Спеціальність	103 «Науки про Землю»
Галузь знань	10. Природнича географія
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Добинда Ірина Петрівна, к.геогр. н. http://terra.chnu.edu.ua/iryna-petrivna-dobynda/
Контактний тел.	+380994069763
Е-mail:	ldobynda@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	
Консультації	Очні консультації - вівторок 13.00 - 14.30 (за попередньою домовленістю); Онлайн консультації - четвер 14.40 - 15.30

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Природа і природні небезпеки Причорномор'я» спрямована на вивчення природних умов, компонентної та ландшафтної структури того регіону, а також особливостей формування, поширення і прояву природних небезпек у межах цієї території. У курсі розглядаються геологічні, геоморфологічні, кліматичні, гідрологічні, ґрунтові та біотичні передумови розвитку небезпечних природних процесів, зокрема паводків, підтоплень, заболочування, лісових і торф'яних пожеж, ерозійних процесів, екстремальних метеорологічних явищ.

Особлива увага приділяється аналізу антропогенного впливу на природні геосистеми Причорномор'я, трансформації ландшафтів та зростанню рівня природних і природно-антропогенних ризиків. Курс передбачає використання сучасних географічних методів дослідження, зокрема картографічного аналізу, геоінформаційних технологій, дистанційного зондування Землі та польових спостережень.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у студентів фахових компетентностей щодо оцінювання природних небезпек, аналізу георизиків регіонального рівня та розробки науково обґрунтованих рекомендацій з раціонального природокористування, охорони довкілля та зниження негативних наслідків небезпечних природних процесів у регіоні.

Мета дисципліни «Природа і природні небезпеки Причорномор'я» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про природні умови та природні комплекси Причорномор'я, закономірності їх формування і розвитку, а також про характер, просторове поширення й

механізми виникнення природних небезпек у межах регіону, з урахуванням впливу природних та антропогенних чинників, з метою розвитку навичок географічного аналізу, оцінювання ризиків і обґрунтування заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних природних процесів для населення, господарства та довкілля.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИЧОРНОМОР'Я. ПРИРОДНІ КОМПОНЕНТИ	
Тема 1	Географічне положення і межі. Роль регіону в екологічній та геополітичній системі України
Тема 2	Геологічна будова та рельєф
Тема 3	Кліматичні особливості. Водні ресурси (річки, озера, лимани, проблеми засолення і забруднення вод)
Тема 4	Ґрунти Причорномор'я
Тема 5	Рослинність. Тваринний світ. Червонокнижні види
Тема 6	Природоохоронні території Причорномор'я. Фізико-географічне районування
МОДУЛЬ 2. ПРИРОДНІ НЕБЕЗПЕКИ ПРИЧОРНОМОР'Я	
Тема 7	Повені, підтоплення, зсуви
Тема 8	Пилові бурі та посухи
Тема 9	Берегова ерозія та підйом рівня моря
Тема 10	Природні пожежі в степових екосистемах
Тема 11	Сейсмічність Півдня України
Тема 12	Методи дослідження та оцінки ризиків
Тема 13	Адаптація, прогнозування і сталий розвиток

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Під час викладання курсу «Природа і природні небезпеки Причорномор'я» залучається низка освітніх технологій, зокрема, інформаційно-комп'ютерні технології, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних студентів іншими), інтегровані заняття.

Методи формування знань студентів: розповідь, пояснення, ілюстрація, проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, бесіди і дискусії, спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Методи формування практичних умінь і навичок: робота з контурними картами, атласами, розробка схем, таблиць, складання словника, аналіз джерельної бази, практичне виконання вправ

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль: При вивченні дисципліни «Природа і природні небезпеки Причорномор'я» рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; підсумковий письмовий чи тестовий залік.
2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.
3. Додатково: звіти, реферати, проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль; залік.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, написання модульних робіт, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Підсумковий контроль – залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються невчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/med%20a/hkzbr1b2/polozhenn%20a-provy%20avlenn%20a-ta-zapob%20hann%20a-akadem%20chnomu-plah%20atu-u-chnu-2025.pdf>,
- ✓ Політикою використання штучного інтелекту у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/med%20a/n%204ptvsk/pol%20tyka-vykorystann%20a-shtuchoho-%20ntelektu-chnu.pdf>
- ✓ Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/med%20a/bkyl5klw/etychny%20kodeks-chern%20vetskoho-nats%20onalnoho-un%20versytetu.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Байцар, А. (2012). Фізична географія України: Навчально-методичний посібник. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка.
2. Булава, Л. М. (2008). Фізична географія України. Харків: АН ГРО.
3. Кузьмішина, І. (2016). Флора і рослинність України: Курс лекцій. Луцьк: ПП Іванюк В. П.
4. Маринич, О. М., & Шищенко, П. Г. (2006). Фізична географія України (3-тє вид., стер.). Київ: Товариство «Знання», КОО.
5. Маринич, О. М., Пархоменко, О. Г., Петренко, О. М., & Шищенко, П. Г. (2003). Удосконалена схема фізико-географічного районування України. Український географічний журнал, 1, 16–20.
6. Мельничук, В. П., & Попович, І. С. (2010). Практикум з фізичної географії України. Ужгород: Ужгородський національний університет «Говерла».
7. Нетробчук, І. М., & Полянський, С. В. (2015). Фізична географія України: практикум для лабораторних занять. Луцьк: ПП Іванюк В. П.
8. Петрина Н. Географія України. Фізична географія України навчально-методичний посібник. Київ Редакційно-видавничий центр Збройних Сил України 2023. 72 с.
9. Стеценко, М. П. (Ред.), & Гамор, Ф. Д. (Ред.). (2017). Заповідна справа в Україні: абсолютна заповідність чи європейська модель гармонії людини і природи? Львів: Тиса.

10. Фізична географія України методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 106 Географія освітній ступінь бакалавр. Укладачі Т. Ю. Лужанська Н. М. Смочко Л. І. Медвідь. Мукачево МДУ 2020. 95 с.

Додаткова

1. Мшапук, Е. Л. (2017). Перспективи розвитку екологічного туризму в Одеській області. *Economic innovations*, 19(3 (65)), 95-103.
2. Войтюк, Б. Ю. *Галофільна рослинність Північно-Західного Причорномор'я (синтаксономія, сучасний стан, напрямки трансформації, охорона та використання)* (Doctoral dissertation, БЮ Войтюк).
3. Коренева, Ж., Роша, Л., Овчаренко, Г., Жунько, І., Івлева, О., & Жунько, О. (2023). **МОНИТОРИНГ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ.**
4. Львович, Г. С., Коренева, Ж. Б., Богомолова, П. Б., & Жунько, Є. Д. (2024). Тилігульський регіональний ландшафтний парк: минуле та сьогодення. *Сучасний стан біосфери у науковій спадщині академіка Володимира Вернадського в контексті сучасних техногенних загроз*, 98.
5. Михайлюк, В. І. (2001). Ґрунти долин річок північно-західного Причорномор'я: екологія, генеза, систематика, властивості, проблеми використання: монографія.
6. Сафранов, Т. А. (2023). Корисні властивості природних систем окремих частин прибережної зони Північно-Західного Причорномор'я. *Український гідрометеорологічний журнал*, 31, 55-68.
7. Селюніна, З., & Уманець, О. Ю. (2006). Зміни природних комплексів Північного Причорномор'я під впливом природних та антропогенних гідрологічних чинників. *Праці Теріологічної школи.–2006.– Вип, 8*, 48-51.
8. Струцинська, О. Є. (2013). Історія досліджень та стан вивченості ґрунтів і ґрунтового покриву прибережно-берегових територій лиманів Північно-Західного Причорномор'я. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*, 18(1 (17)), 218-223.
9. Шекк, П. В. (2015). Екологічні чинники формування природної продуктивності водойм північно-західного Причорномор'я. *Науково-практичний журнал. Екологічні науки*, 1(8), 45-53.